

het kleine beetje olie!

Ter herinnering aan dit wonder vieren de Joden wereldwijd chanoekah door een chanoekiah aan te steken, een kandelaar die lijkt op de zevenarmige menorah, maar acht armen heeft. Een negende kaarsje, de shammash (dienaar), wordt gebruikt om de andere acht aan te steken.

Het is opmerkelijk, dat dit feest, dat geen oudtestamenteel feest is, wel in het Nieuwe Testament voorkomt. In Johannes 10:22 wordt het Vernieuwingsfeest genoemd, en in Johannes 8:12 noemt Jezus zich 'het Licht der wereld'.

Uit de tijd van de Makkabeeën dateert de oproep, de herovering van de Tempel acht dagen lang te vieren. Over het wonder met de olie wordt daar niet gesproken, dat duikt pas vijf eeuwen later op in de Talmud. Met name door de invloed van het zionisme, de verlichting en de grootschalige viering van het Kerstfeest (óók een lichtfeest) in de laatste eeuwen heeft het feest aan belang gewonnen.

Het feest wordt gevierd vanaf de zonsondergang van 24 Kislev, dat valt in eind november of in december. (Dat is ook de datum waarop de Joden na de terugkeer uit de Babylonische ballingschap met de herbouw van de Tempel begonnen, volgens Haggaï 2:1). Iedere avond wordt er op de chanoekiah een kaars of lamp meer aangestoken, totdat er acht branden. Het is een feestelijk gezicht wanneer de chanoekiah voor het raam staat en de straat verlicht.

Terwijl de chanoekiah brandt worden in het gezin spelletjes gespeeld en speciale gerechten gegeten. Om te herinneren aan het kruikje olie worden in olie bereide gerechten gegeten zoals latkes, aardappelpannekoekjes, en soefganiyot, een soort oliebollen of donuts gevuld met jam. Het chanoekahfeest lijkt in veel Joodse gezinnen de functie van het Sinterklaasfeest te hebben overgenomen, er worden cadeautjes uitgedekt en men spreekt spottend over 'chanoeklaas'.

Bij chanoeka behoren enkele liederen; een van de bekendste is Maoz Tsoer Yeshoe'atie, Sterke Rots van mijn verlossing, een nogal militant lied. (De Israëlische operatie tegen de Gazastrook in 2014 is hiernaar genoemd, Sterke Rots).

Een bekend dobbelspelletje bij dit feest maakt gebruik van een tolletje met vier Hebreeuwse letters, dat de Jiddische naam *Dreidel* (of trendel) draagt. De Hebreeuwse naam van het tolletje is סְבִיבּוֹן *sevivon*.

De letters zijn een afkorting van 'Nes gadol hayah sham', 'Een groot wonder gebeurde daar'. In Israël is de Shien vervangen door een Pe, en is het een afkorting van 'Nes gadol hayah poh', 'Een groot wonder gebeurde hier'. De uitleg is ook in het Jiddisch: de Noen staat voor *nisht*, er verandert niets; de Gimel staat voor *ganz*, alles, neem de gehele pot, of krijg 20 punten; de He betekent *halb*, neem de helft van de pot of ontvang 10 punten, en de Shien betekent *shtel ayn* oftewel leg 2 fiches of munten in, of lever 2 punten in.

Geestelijke lessen

1 – De lampjes op de menorah symboliseren het licht van de Torah en de mitswot (geboden). Ze geven licht in het donker om je er aan te herinneren dat je de moed niet moet verliezen, zelfs niet als het donker om je heen is. Zelfs de kleinste vonk van de Torah en de eenvoudigste mitswah kan doordringen in de duisternis en scheiding brengen tussen licht en duister.

2 – De menorah moet zo worden geplaatst, dat het licht buiten kan worden gezien. Het is niet voldoende om je eigen huis te verlichten. We moeten de chanoekah ook voor anderen laten schijnen, de hele omgeving mag ervan profiteren.

3 – De menorah is een symbool van toenemend licht. Elke nacht brandt er een kaars meer op de kandelaar. Dat leert ons dat we altijd meer moeten geven en ons meer moeten inspannen om het licht van de Torah te verspreiden.

'Latkes', koekjes van aardappel

Ingrediënten

5 grote, geschilde aardappels

1 grote ui

4 eieren

1/3 kopje matzemeel

1 theelepeltje zout

1/4 theelepeltje peper

1/3 kopje olie voor het bakken

Rasp de aardappels en de ui op de fijne kant van de rasp of in een keukenmachine of in een blender en voeg een beetje water toe.

Voeg de eieren toe en meng het geheel goed. Voeg nu het matzemeel en de kruiden toe en roer het om.

Verhit de olie in een braadpan en doe steeds een eetlepel van het mengsel in de hete olie. Draai het om wanneer het goudbruin is geworden en laat dan ook de andere kant mooi bruin worden.

Soefganiyot voor 4 personen:

300 gram zelfrijzend bakmeel

2 eierdooiers

1/8 liter zure room of dunne yoghurt

2 eetlepels olie

2 eetlepels suiker

2 pakjes vanillesuiker

1 theelepel geraspte citroenschil

1/2 theelepel zout

olie om in te frituren

kaneel, grove suiker, jam

Maak van alle ingrediënten (behalve jam, kaneel en suiker) deeg. Vorm met 2 eetlepels bollen en bak die dan in de hete olie goudbruin. Als ze klaar zijn iets af laten koelen. Daarna een deel van de bol opensnijden en met 2-3 eetlepels jam vullen. De delen weer op elkaar drukken. Bestrooien met grove suiker waardoor iets kaneel is gemengd.

Woordenschat

אלא

èllá (vw)

Maar

בְּהוּ, בְּהוּ

báhèn (pv v)

In hen, met hen, daarin

בְּלִבְד

bilvad (bw)

Alleen, slechts

דָּלֵק

dálaq [pa'al]

Branden

הִדְלִיק

hidlieq [hif'il]

Aansteken. Inf: לְהִדְלִיק l^ehadlieq

הוֹדָה

hodáh [hif'il]

Bedanken; bekennen. Inf: לְהוֹדוֹת

הוֹשִׁיעַ

hoshi'a [hif'il]

Redden, verlossen, helpen. *Hiervan is afgeleid:*

תְּשׁוּעָה

t^eshoe'áh (v)

Redding, heil

יְשׁוּעָה

y^eshoe'áh (v)

Heil, verlossing

יֵשׁוּעַ

yeshoe'a

Jezus

הַלְלוּ

halláloe

Deze (literair)

הִשְׁתַּמֵּשׁ

histamesh [hitpa'el]

Gebruiken. Inf: לְהִשְׁתַּמֵּשׁ

חַג־הָאוּרִים

chag há'oeriem

Lichtjesfeest

חַג־הָאוֹרוֹת

chag ha'orot

Lichtjesfeest

חַנוּכָּה, חֲנֻכָּה

chanoekáh (v)

Chanoekahfeest, inwijdingsfeest

חֲנוּכִיָּה

chanoekiyáh (v)

Chanoekah-kandelaar of olielampjes

חֲנֻךְ

chánach [pa'al]

Inwijden

כְּדֵי

k^ede (vz)

Om, ten einde

כֹּהֵן, כֹּהֵן

kohen (m)

Priester

נֶס

nes (m)

Vaandel, banier; wonder, mirakel, teken נִסִּים nisiem

נִפְלְאוֹת

niflá'ot (v mv)

Wonderen

סְבִיבון

s^evivon (m)

Tolletje, dreidel

סוּפְגָנִיָּה

soefgániáh (v)

Oliebolk met zoete vulling סוּפְגָנִיּוֹת soefgániyot

פָּחַד

páchad [pa'al]

Vrezen, bang zijn *Wordt gebruikt in de verleden tijd*

